ప్రచురణార్థమైన

భారతదేశ సర్వోన్నత న్యాయస్థానము

క్రిమినల్ అప్పీలేట్ అధికార పరిధి

క్రిమినల్ అప్పీల్ సంఖ్యలు.954/2011

శంకర్ **...అప్పీలుదారు (లు)**

వర్సెస్

మహారాష్ట్ర రాష్ట్రం **...ప్రతివాదులు**

సహితముగా

క్రిమినల్ అప్పీల్ సంఖ్యలు.955/2011

తీర్పు

సి.టి.రవికుమార్, న్యాయమూర్తి.

1. 12.08.2009న క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం. 7/2004లో బాంబే హైకోర్టు , నాగ్ పూర్ బెంచ్ ఇచ్చిన స్వీయ-అదే తీర్పు , ఉత్తర్వులకు విరుద్ధంగా జీవిత ఖైదీల ద్వారా ఈ పిటిషన్లు దాఖలయ్యాయి. భండారాలోని అదనపు సెషన్స్ జడ్జి ఫైలుపై సెషన్స్ ట్రయల్ నెం.80 /2002లో నిందితులుగా ఉన్న రెండు, మూడవ అప్పిలదారులు గతంలో అప్పీల్ దాఖలు చేశారు. తరువాతి అప్పీల్‌లోని ఏకైక అప్పీలుదారు క్రిమినల్ అప్పీల్ నం. 7/2004లో మొదటి అప్పీలుదారు మరియు సెషన్స్ ట్రయల్ నెం.80/2002 లో అతను మొదటి ముద్దాయి. విచారణ వాయిదాలో ఉండగానే నాలుగో నిందితుడు తుది శ్వాస విడిచాడు. గత అప్పీలులో మొదటి అప్పీలుదారుడు శ్రీ హీరాలాల్ వాయిదాలో ఉండగానే మరణించాడు. అందువల్ల, అతనికి మునుపటి అప్పీల్ తీవ్రత తగ్గుతుంది. ట్రయల్ కోర్టు తీర్పు ప్రకారం రాహుల్ పుండ్లిక్ మెష్రామ్ అనే వ్యక్తిని (ఇకపై 'మృతుడు'గా పిలుస్తారు) హత్య చేసినందుకు నిందితులను భారత శిక్షాస్మృతి , 1860 (ఇకపై 'ఐపిసి') లోని సెక్షన్ 34 తో చదివిన సెక్షన్ 302 ప్రకారం అప్పీలుదారులను దోషులుగా నిర్ధారించారు. యావజ్జీవ కారాగార శిక్షతో పాటు రూ.500

జరిమానా విధించారు , జరిమానా చెల్లించని పక్షంలో నెల రోజుల పాటు కఠిన కారాగార శిక్ష అనుభవించాలని ఆదేశించింది. ఈ తీర్పు ప్రకారం , ట్రయల్ కోర్టు విధించిన శిక్షలు , శిక్షలు నిర్ధారణ అయ్యాయి. అందుకే ఈ విజ్ఞప్తులు.

2. ప్రాసిక్యూషన్ కేసు సంక్షిప్తంగా ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:-

12.12.2001 సాయంత్రం 5.00 గంటల సమయంలో మృతుడు తన స్నేహితుడితో కలిసి చింతామన్ గిడ్డు గేటీ (PW-8) ఇల్లు ఉన్న బంధారలోని ఇందిరాగాంధీ వార్డుకు వెళ్లాడు. తన లూనా మోపెడ్‌ను పార్క్ చేసిన తర్వాత మృతుడు , తన స్నేహితుడిని వాహనం దగ్గర వదిలేసి చింతామన్ గిడ్డూ గేటీ (PW-8) ఇంటి లోపలికి వెళ్లాడు. మృతుడు, చింతామన్ గిడ్డు గేటీ (PW -8) గంజాయి తాగుతుండగా, మృతుడు నిందితుడు నెం.4 (రాజు పాండే) , హీరాలాల్, మాజీ అప్పీల్‌లో మొదటి అప్పీలుదారు ప్రస్తుతం లేరు మరియు మిగిలిన దోషులుగా ఉన్న నిందితులు నెం.1 మరియు 3 (ఇకపై 'అప్పిలదారు' అని పిలుస్తారు), రెండు మోటారు సైకిళ్లపై అక్కడికి వచ్చారు మరియు వారు కూడా చింతామన్ గిడ్డు గేటీ (PW-8) ఇంట్లోకి వెళ్లారు. అందరూ గంజాయి తాగారు . అలా ఉండగా, తన స్నేహితుడు పరాగ్ సుఖ్ దేవ్ తో కలిసి తన సోదరుడిపై ఎందుకు దాడి చేశారని నిందితుడు నెం.1 మృతుడిని ప్రశ్నించాడు. ప్రాసిక్యూషన్ ప్రకారం 29.09.2001న మృతుడు తన స్నేహితుడు పరాగ్ సుఖ్ దేవ్ తో కలిసి తరువాత అప్పీల్‌లోని అప్పీలుదారు సోదరుడిపై దాడి చేశాడని , ఈ తరుణంలో గమనించాలి. అయినప్పటికీ, మరణించిన వ్యక్తి తన సోదరుడిపై దాడిని తిరస్కరించాడు , తరువాతి అప్పీల్‌లో అప్పీలుదారు (మొదటిది నిందితుడు) మరణించిన వ్యక్తి నిజాయితీ లేనివాడు మరియు అతని సోదరుడిపై దాడి చేశాడని చెప్పడం కొనసాగించాడు. అయితే, బయట వేచి ఉన్న మృతుడి స్నేహితుడు లోపలికి వచ్చి బయటకు రమ్మని చెప్పినా , మృతుడు అక్కడే ఉండిపోవడంతో అతని స్నేహితుడు అక్కడి నుంచి వెళ్లిపోయాడు. అనంతరం, మొదటి నిందితుడు మృతుడిని తాగడానికి

ఆహ్వానించగా, మృతుడితో సహా వారంతా సాయంత్రం 6 గంటల సమయంలో రెండు మోటారు సైకిళ్లపై చింతమన్ గిడ్డు గేటి (PW-8) ఇంటి నుంచి బయలుదేరారు. సుమారు గంట తర్వాత మృతదేహాన్ని పలాడి నివాసి మనోజ్ గోస్వామి అనే వ్యక్తి కనుగొన్నాడు. గ్రామస్తుల సమాచారంతో మనోజ్ గోస్వామి (PW-1) సంఘటనా స్థలానికి వెళ్లి మృతదేహాన్ని గుర్తించి భండారా పోలీస్ స్టేషన్కు వెళ్లి ఫిర్యాదు చేశారు. ప్రాసిక్యూషన్ తెలిపిన వివరాల ప్రకారం , మృతుడిని నిందితులు ఓ మోటార్ సైకిల్ పై 6వ నెంబరు జాతీయ రహదారి గుండా లఖానీ పట్టణం వైపు తీసుకెళ్లారు. ఈ జాతీయ రహదారికి ఉత్తరాన, భండారా నుండి సుమారు 10 కిలోమీటర్ల దూరంలో పలాడి గ్రామానికి వెళ్ళే మరొక రహదారి ఉంది మరియు ఈ భండారా-పాలాడి రహదారి పక్కన , జాతీయ రహదారి నెం.6 నుండి సుమారు ఒక కిలోమీటరు దూరంలో , వారు తమ మోటారు సైకిళ్లను ఆపి , పదునైన ఆయుధాలతో మృతుడిపై దాడి చేయడం ప్రారంభించారు. మృతుడి శరీరమంతా 22 గాయాలు కావడంతో, ఒక్కసారిగా మృతి చెందాడు.

3. ఈ కేసులో ప్రత్యక్ష సాక్షులు ఎవరూ లేరని అంగీకరించారు. సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా ట్రయల్ కోర్టు అప్పిలదారులను దోషులుగా నిర్ధారించి , పైన పేర్కొన్న విధంగా శిక్ష విధించింది. ఈ శిక్ష మరియు తదనంతర శిక్షతో కలత చెందిన , మిగిలిన నిందితులు అంటే సెషన్స్ ట్రయల్ లో 1 నుండి 3 వరకు నిందితులు హైకోర్టులో అప్పీలుకు మొగ్గు చూపారు. ట్రయల్ కోర్టు నమ్మిన పరిస్థితులను పరిగణనలోకి తీసుకున్న తరువాత మరియు అనుసరించిన కొన్ని విధానాలపై అభ్యంతరాలు ఉన్నప్పటికీ , కొన్ని నిరూపితమైన పరిస్థితులు భౌతిక పరిస్థితులని , అవసరమైన పరంపరను పూర్తి చేస్తాయని పేర్కొంటూ , ట్రయల్ కోర్టు ద్వారా అప్పీలుదారులపై విధించిన శిక్ష మరియు ఈ శిక్షను హైకోర్టు ధృవీకరించింది.

4. శీర్షికతో కూడిన అప్పీళ్లలో అప్పీలుదారులు వివిధ కారణాలను లేవనెత్తుతూ, దోషిగా నిర్ధారించడం మరియు తత్ఫలితంగా శిక్ష విధించడాన్ని సవాలు చేశారు. అయితే, అప్పీలుదారులు లేవనెత్తిన సమకాలీన ఫలితాలకు వ్యతిరేకంగా వాదనలను పరిగణనలోకి తీసుకునే ముందు , సందర్భోచిత సాక్ష్యాలకు సంబంధించిన చట్టంపై ఈ క్రింది నిర్ణయాలను ప్రస్తావించడం సముచితమని మేము భావిస్తున్నాము.

5. సర్బీర్ సింగ్ వర్సెస్ పంజాబు రాష్ట్రం [1993 SCC (Crl.) 860] నిర్ణయంలో, ఈ కోర్టు గమనించి ఇలా తీర్పునిచ్చింది: –

> *"5. ... కానీ సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా ఒక కేసులో నిందితుడు లేదా సంఘటన జరిగిన తీరు బాధితురాలితో సంబంధం ఉన్న వ్యక్తులకు తెలియదు. నేరాన్ని వెల్లడిస్తూ మాత్రమే ప్రథమ సమాచార నివేదిక నమోదు చేసి , నేరస్థుడిని కనిపెట్టే బాధ్యతను దర్యాప్తు సంస్థకు అప్పగిస్తారు.*
>
> *6. మనుషులు అబద్ధాలు చెబుతారు కానీ పరిస్థితులు అలా చేయవు. ప్రస్తుతం నేటి సమాజంలో నెలకొన్న పరిస్థితుల్లో , చాలా సందర్భాల్లో అది నిజం కాదు. కొన్నిసార్లు అభియోగాలను రుజువు చేసే ఉద్దేశ్యంతో నిందితులపై రుజువు చేయాలనుకునే పరిస్థితులను , పరిస్థితుల పరంపరలో ఉన్న అంతరాలను పూరించడానికి సాక్షులను కనుగొనే నిందితులకు ప్రతికూలమైన అంశాలు నాటబడతాయి. అధునాతన దర్యాప్తు పద్ధతులు ఉన్న దేశాలలో , నేరస్థుడు విడిచిపెట్టిన ప్రతి జాడను అనుసరించి వెంటనే వెంబడించవచ్చు మరియు అనుసరించవచ్చు. దురదృష్టవశాత్తు , ఇది దేశంలోని చాలా ప్రాంతాల్లో అందుబాటులో లేదు. అందుకే కోర్టులు పట్టుబట్టాయి. (i) అపరాధం యొక్క ముగింపును రూపొందించాల్సిన పరిస్థితులు మొదటి సందర్భంలో పూర్తిగా స్థాపించబడాలి; (ii) అలా నిర్ధారించబడిన అన్ని వాస్తవాలు నిందితుడి దోషి యొక్క పరికల్పనతో మాత్రమే స్థిరంగా ఉండాలి మరియు ప్రతి పరికల్పనను మినహాయించే విధంగా ఉండాలి , కానీ నిరూపించబడాలని కోరింది ; (iii) పరిస్థితులు నిర్ణయాత్మక స్వభావం కలిగి ఉండాలి ; మరియు (iv)*

నిందితుడి నిర్దోషిత్వానికి అనుగుణమైన ముగింపు కోసం సాక్ష్యాల గొలుసు ఎటువంటి సహేతుకమైన ఆధారాన్ని కలిగి ఉండకూడదు.

.

6. ఇంకా అది క్రింది విధంగా నిర్వహించబడింది:-

7. ... అనుమానం, ఊహాగానాలు చట్టపరమైన రుజువుల స్థానాన్ని ఆక్రమించకూడదని ఆకట్టుకుంది. ప్రాసిక్యూషన్ నిరూపించిన సంఘటనల పరంపర , మానవ సంభావ్యతలో నిందితులు నేరం చేసినట్లు చూపించాలి , కానీ ప్రాసిక్యూషన్ సూచించిన ఉద్దేశ్యంతో పాటు ఒక నిర్దిష్ట మార్గాన్ని అనుసరించడానికి ప్రేరేపించిన ప్రాసిక్యూషన్ సూచించిన ఉద్దేశ్యంతో పాటు అన్ని నిరూపిత వాస్తవాల మొత్తం ప్రభావాన్ని కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకోవాలని భావిస్తున్నారు. సందర్భోచిత సాక్ష్యాలపై ఆధారపడిన సందర్భాల్లో ఊహాజనిత తార్కిక ప్రక్రియలో ప్రేరణ యొక్క ఉనికి తరచుగా ఒక జ్ఞానోదయ కారకంగా ఉంటుంది.

7. బ్రిజ్ లాల్ ప్రసాద్ సిన్హా వర్సెస్ బీహార్ రాష్ట్రం [(1998) SCC (Cri) 1382], ఈ కోర్టు ఈ విధంగా పేర్కొంది:

"సందర్భోచిత సాక్ష్యాల విషయంలో ప్రాసిక్యూషన్ నిర్ధారణకు వచ్చిన పరిస్థితులను పూర్తిగా రుజువు చేయాల్సి ఉంటుంది ; పరిస్థితులు నిర్ణయాత్మకంగా ఉండాలి ; అలా స్థాపించబడిన పరిస్థితులన్నీ అపరాధం యొక్క పరికల్పనకు మాత్రమే అనుగుణంగా ఉండాలి మరియు నిర్దోషిత్వానికి అసంబద్ధంగా ఉండాలి ; మరియు చివరగా , పరిస్థితులు చాలా ఖచ్చితంగా నిందితులు కాకుండా ఇతర వ్యక్తుల అపరాధం యొక్క సంభావ్యతను మినహాయించాలి. సందర్భోచిత సాక్ష్యాలకు సంబంధించిన చట్టం, ఇకపై సమగ్రంగా ఉండదు మరియు రుజువు చేయబడిన పరిస్థితులు నిందితుడి అపరాధం తప్ప మరే ఇతర నిర్ధారణకు దారితీయకూడదని , తద్వారా నిందితులుకు అభియోగాలు మోపబడిన నేరాలకు శిక్షార్హుడని ఈ కోర్టు తీర్పుల సారాంశం. సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా కోర్టు శిక్షను నమోదు చేయడానికి ముందు , అసాధ్యమైన సాక్ష్యాల ద్వారా నేరాన్ని నిర్ధారించగల పరిస్థితులు మరియు పరిస్థితులు నిందితుని నేరాన్ని ఎత్తిచూపడం ఒక హెచ్చరిక నియమంగా పేర్కొనవచ్చు , అంతేకాక, అన్ని పరిస్థితులను కలిపి , నిందితుల నేరం తప్ప మరే సహేతుకమైన పరికల్పనపై ఎటువంటి వివరణ ఇవ్వలేవు.".

8. ప్రకాశ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ రాజస్థాన్ [(2013) 4 SCC 668] నిర్ణయంలో , ఈ కోర్టు శరద్ బిర్ధిచంద్ సర్దా వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర [(1984) 4 SCC 116] లో సందర్భోచిత సాక్ష్యాలకు సంబంధించిన చట్టానికి సంబంధించి నిర్దేశించిన ఈ క్రింది సూత్రాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంది–

"153. ఈ నిర్ణయాన్ని నిశితంగా పరిశీలిస్తే , నిందితుడికి వ్యతిరేకంగా కేసు పూర్తిగా రుజువు కావడానికి ముందు ఈ క్రింది షరతులు నెరవేర్చాలని తెలుస్తుంది:

(1) నేర నిర్ధారణ ముగింపు కు రావడానికి గల పరిస్థితులను పూర్తిగా నిర్ధారించాలి. ఇక్కడ గమనించవలసిన విషయమేమిటంటే , సంబంధిత పరిస్థితులను 'తప్పక లేదా చేయాలి' మరియు 'కాకూడదు' అని ఈ న్యాయస్థానం సూచించింది. శివాజీ సహబ్రావ్ బోబడే వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర [(1973) 2 SCC 793] కేసులో ఈ కోర్టు నిర్వహించినట్లుగా 'నిరూపించబడవచ్చు' మరియు 'తప్పనిసరిగా లేదా నిరూపించబడాలి' మధ్య వ్యాకరణపరమైన తేడా మాత్రమే కాదు , చట్టపరమైన వ్యత్యాసం కూడా ఉంది. కింది పరిశీలనలు చేయబడ్డాయి:

19. ....."ఖచ్చితంగా, కోర్టు దోషిగా నిర్ధారించే ముందు నిందితుడు దోషి అయి ఉండాలి మరియు ఉండకూడదు అనేది ఒక ప్రాథమిక సూత్రం మరియు 'ఉండవచ్చు' మరియు 'ఉండాలి' మధ్య మానసిక దూరం సుదీర్ఘంగా ఉంటుంది మరియు అస్పష్టమైన ఊహలను ఖచ్చితమైన నిర్ధారణల నుండి విభజిస్తుంది."

(2) అలా నిర్ధారించబడిన వాస్తవాలు నిందితుని నేరం యొక్క పరికల్పనకు మాత్రమే అనుగుణంగా ఉండాలి , అనగా, నిందితుడు దోషి అని తప్ప మరే ఇతర పరికల్పనపై వాటిని వివరించకూడదు,

(3) పరిస్థితులు నిర్ణయాత్మక స్వభావం మరియు ధోరణి కలిగి ఉండాలి,

(4) వారు రుజువు చేయవలసిన పరికల్పన మినహా సాధ్యమయ్యే ప్రతి పరికల్పనను మినహాయించాలి, మరియు

(5) నిందితుల నిర్దోషిత్వానికి అనుగుణంగా నిర్ధారణకు సహేతుకమైన ఆధారం ఇవ్వకుండా, అన్ని మానవ సంభావ్యతలలో ఈ చర్యను నిందితుడు చేసి ఉంటాడని చూపించేంత పరిపూర్ణమైన సాక్ష్యాధారాల పరంపరను కలిగి ఉండాలి.

154. ఈ ఐదు సువర్ణ {ముఖ్యమైన} సూత్రాలు, మనం అలా చెప్పగలిగితే, సందర్భోచిత సాక్ష్యం ఆధారంగా ఒక కేసు రుజువు యొక్క పంచశీలను ఏర్పరుస్తాయి."

9. పైన పేర్కొన్న ఐదు సువర్ణ *{ముఖ్యమైన}* సూత్రాలను గమనించిన తర్వాత, *ప్రకాష్ కేసులో (పైన పేర్కొన్న),* వారు సందర్భానుసార సాక్ష్యం ఆధారంగా కేసు రుజువు యొక్క పంచశీలను ఏర్పాటు చేస్తారని మరియు చివరిసారిగా చూసిన , ఉద్దేశ్యం మరియు వాటి ఆధారంగా నేరారోపణను కొనసాగించవచ్చు. సందర్భానుసార సాక్ష్యం ఆధారంగా ఒక కేసు రుజువు యొక్క ఆ ఐదు సువర్ణ సూత్రాలు సంతృప్తి చెందినట్లయితే , నిందితులు ఇచ్చిన సమాచారాన్ని అనుసరించి నేరారోపణ కథనాలను మరలా తిరిగి వచ్చేటట్లు చేస్తారు.

10. వాస్తవానికి, ఆ నిర్ణయాలలో సందర్భానుసార సాక్ష్యాలకి సంబంధించిన చట్టాన్ని ఈ న్యాయస్థానం విఫలం కాకుండా , సందర్భానుసార సాక్ష్యాధారాలపై నేరారోపణ చేయబడిన కేసులతో వ్యవహరించేటప్పుడు తప్పకుండా అనుసరిస్తుంది.

11. సాధారణంగా, భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 136 కింద ప్రత్యేక అనుమతి ద్వారా అప్పీలులో అప్పీలుదారులు/దోషులకు వ్యతిరేకంగా ఏకకాలంలో శిక్షలు పడినప్పుడు , అసాధారణ మైన పరిస్థితుల్లో తప్ప జోక్యం చేసుకోవడానికి ఆస్కారం ఉండదనే అభిప్రాయం కూడా మనకు బాగా తెలుసు. టొమాసో బ్రూనో మరియు ఇతరులు v. ఉత్తర ప్రదేశ్ రాష్ట్రం {(2015) 7 SCC 178}లో తీసుకున్న నిర్ణయంలో, ఈ న్యాయస్థానం యొక్క త్రిసభ్య ధర్మాసనం ఇలా పేర్కొంది:-

"42. పెద్దగా, దిగువ కోర్టులు నమోదు చేసిన సమకాలీన ఫలితాల్లో ఈ కోర్టు జోక్యం చేసుకోదు. కానీ, సాక్ష్యాలను సరిగా ప్రశంసించనప్పుడు , భౌతిక అంశాలను విస్మరించినప్పుడు, రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 136 ప్రకారం కనుగొన్న అంశాలు వికృతంగా ఉన్నప్పుడు , ఈ న్యాయస్థానం ఏకకాలంలో ఉన్నప్పటికీ దిగువ కోర్టుల ఫలితాలతో ఖచ్చితంగా జోక్యం చేసుకుంటుంది. సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా ఒక

కేసులో, నేరాన్ని నిర్ధారించడానికి ప్రయత్నించే పరిస్థితులను పూర్తిగా రుజువు చేయాలి మరియు అటువంటి పరిస్థితులు నిందితుల నేరాన్ని సూచించే నిర్ణయాత్మక స్వభావం కలిగి ఉండాలి. ఇలాంటి పరిస్థితుల పరంపరలో అంతరం ఉండకూడదు..."

12. అప్పీలుదారు తరపున ప్రముఖ న్యాయవాదులు శ్రీ సంజయ్ జైన్ మరియు శ్రీ సునీల్ కుమార్ వర్మ మరియు ప్రతివాది – రాష్ట్రం తరపున శ్రీ సచిన్ పాటిల్ వాదనలు వినిపించారు.

13. ఇంతకు ముందు ప్రస్తావించిన నిర్ణయాల ప్రకారం, బహిర్గతమైన సందర్భోచిత సాక్ష్యాలను పరిగణనలోకి తీసుకొని , దిగువ న్యాయస్థానాలు ఏకకాల ఫలితాలను నమోదు చేసే కేసులకు సంబంధించి భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 136 ప్రకారం అధికార వినియోగంలో జోక్యం చేసుకునే పరిధిని దృష్టిలో ఉంచుకుని , ప్రాసిక్యూషన్ ఆధారపడే ఏదైనా పరిస్థితి యొక్క సంభావ్యత లేదా నిశ్చయతపై సందేహం ఉంటే, దోషి యొక్క నేరాన్ని సూచించే పరిస్థితుల పరంపరలో ఒక జోడీని ఏర్పరుస్తుంది, సమకాలీన పరిశోధనలు ఉన్నప్పటికీ , సాక్ష్యం యొక్క సంపూర్ణతను నిర్ధారించడానికి సాక్ష్యాలను ఈ కోర్టు పరిశీలించాలి , మరియు పరిస్థితులపై ఆధారపడి ఒక పూర్తి బంధాన్ని ఏర్పరుస్తాయి మరియు ఇది దోషి యొక్క అపరాధాన్ని సూచిస్తుంది మరియు ఇది దోషి యొక్క అపరాధం తప్ప మరే పరికల్పనను తోసిపుచ్చలేదు. ఇరువైపులా, ప్రముఖ న్యాయవాదుల వాదనలు విన్న తర్వాత , నమోదులో ఉన్న సాక్ష్యాధారాలను , సామాగ్రిని క్షుణ్ణంగా పరిశీలించిన తరువాత , ప్రస్తుతం ఉన్న కేసు తగినదని , అక్కడ అటువంటి కసరత్తు అవసరమని మేము భావిస్తున్నాము. ఇలాంటి కసరత్తు చేసే ముందు రాహుల్ పుండ్లిక్ మెష్రామ్ మరణం హత్యాపూరితమైనదేనా అనే ప్రశ్నలను పరిశీలించడం సముచితం. నిజానికి, ఈ విషయంలో పెద్దగా వివాదాలు లేవు.

14. PW-13 యొక్క సాక్ష్యాలు ప్రదర్శిత పత్రం –54, శవ పరీక్ష నివేదికతో రాహుల్ పుండ్లిక్ మెష్రామ్ మరణం సహజంగా నర హత్యేనని ఏకగ్రీవంగా నిర్ధారణకు రావడానికి క్రింది కోర్టులు దోహదపడ్డాయి. శవపరీక్ష నమె దులో మృతుడి శరీరంపై 22 గాయాలు ఉన్నట్లు తేలింది. 22

ప్రీమార్టం గాయాల్లో , 7 మినహా మిగిలినవి గాయాలేనని తేలింది. పైన చెప్పబడిన 7 గాయాలు శరీరంలోని వివిధ భాగాలపై తీవ్రమైన కత్తిపోట్లు. ఆ గాయాల స్వభావాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుంటే గుండె, ఊపిరితిత్తులు వంటి ముఖ్యమైన అవయవాలకు సంబంధించిన ఛాతీ, వీపుపై పలు గాయాలు కావడమే మరణానికి కారణమని PW –13 అభిప్రాయపడింది. రాహుల్ పుండ్లిక్ మెష్రామ్ మరణం సహజంగానే నర హత్యేనని సాక్ష్యాధారాల దృష్ట్యా కింది కోర్టులు సరైన నిర్ధారణకు వచ్చాయని చెప్పడానికి మాకు ఏమాత్రం సంకోచం లేదు.

15. సందర్భోచిత సాక్ష్యాధారాల ఆధారంగానే అప్పీలుదారులకు శిక్ష పడుతుందని అంగీకరించారు. ట్రయల్ కోర్టు ప్రకారం , అప్పీలుదారులతో సహా నిందితుల నేరాన్ని నిరూపించడానికి ప్రాసిక్యూషన్ ఈ క్రింది పరిస్థితులపై ఆధారపడింది: –

"1. చింతమన్ గేటి ఇంటికి మృతుడు రాహుల్ మెష్రామ్ సందర్శన (P.W.8).
2. మృతుడు చింతామన్ ఇంట్లో ఉండగా , నిందితులు నంబర్ 1 నుంచి 3 , మృతుడు రాజు పాండే, చింతామన్ గేటీ ఇంటికి వచ్చారు.
3. ఒకవైపు నిందితులకు, మరోవైపు మృతుడికి మధ్య వాగ్వాదం జరిగింది.
4. మద్యం సేవించే నెపంతో ఈ నిందితులు మృతుడిని తమ వెంట వచ్చేలా రమ్మని ఒప్పించారు.
5. మృతుడు , నిందితులు 1 నుంచి 3 , మృతుడు రాజు పాండే రెండు మోటారు సైకిళ్లపై చింతామన్ గేటీ ఇంటి నుంచి బయలుదేరారు.
6. మృతుడు చింతామన్ గేటి ఇంటి నుంచి నిందితులతో వెళ్లిపోయిన తరువాత , వెంటనే హత్యకు గురయ్యాడు.
7. చనిపోయిన వ్యక్తికి చెందిన గ్రూప్ 'A' రక్తపు మరకలతో నిందితుడు నెం. 1 నుండి ఆయుధాన్ని స్వాధీనం చేసుకోవడం.
8. డాక్టర్ సౌ మంజుషా రంగరి అభిప్రాయం ప్రకారం , ఈ ఆయుధం ద్వారా మృతుడి మృతదేహంపై కనిపించిన గాయాలకు కారణమై ఉండొచ్చని తెలిపారు.
9. నిందితుడు నెం.1 రక్తపు మరకలు ఉన్న బట్టలు కాల్చివేసినట్లు , ఆ దుస్తులు నిందితుల నంబర్ 1 మరియు 2కు చెందినవిగా గుర్తించారు.

10. నిందితుడు నెం.1కు చెందిన ప్యాంట్ నిండా రక్తపు మరకలు, మృతుడి యొక్క బ్లడ్ గ్రూప్ 'ఏ'కి చెందినది."

16. పైన పేర్కొన్న పరిస్థితులను పరిగణనలోకి తీసుకున్న తరువాత, ట్రయల్ కోర్టు ఈ క్రింది విధంగా ఎనిమిది పరిస్థితులను స్థాపించడంలో ప్రాసిక్యూషన్ విజయవంతమైందని పేర్కొంది: –

"1. చింతమన్ గేటీ ఇంట్లో మృతి చెందిన రాహుల్ మెష్రామ్ సందర్శన.
2. మృతుడితో పాటు 1 నుంచి 3వ నెంబర్ నిందితులు చింత్మన్ గేటీ ఇంటికి రావడం.
3. ఆ, నిందితులు నెం. 1 నుంచి 3 వరకు, మృతుడిని మద్యం సేవించేందుకు ఒప్పించడంలో విజయం సాధించారు.
4. ఆ, నిందితులు నెం.1 నుంచి 3, మృతుడు రాజు పాండే, మరియు మృతుడు రాహుల్ మెష్రామ్ రెండు మోటారు సైకిళ్లపై చింతామన్ గేట్టీ ఇంటి నుంచి బయలుదేరారు.
5. మృతుడు, నిందితులు చింతమన్ గేటి ఇంటి నుంచి బయటకు వెళ్లిన వెంటనే , మృతుడు హత్యకు గురైనట్లు గుర్తించారు.
6. నిందితుడు నెం. 1 ఆయుధం ఒక చివర హ్యాండిల్ , మరో చివర పదునైన అంచు కలిగిన ఆయుధాన్ని స్వాధీనం చేసుకున్నారు, ఇది మృతుడి గ్రూప్ "ఎ"కు చెందినది.
7. మృతుడి మృతదేహంపై కనిపించిన గాయాలు , పైన చెప్పిన ఆయుధం ద్వారా జరిగి ఉండొచ్చని వైద్యుడు అభిప్రాయపడ్డారు.
8. నిందితుడు నెం.1 భండారాలోని MSEB కాలనీలోని వాటర్ ట్యాంక్ సమీపంలో బట్టలను తగలబెట్టాడు."

17. పర్యవసానంగా, ఈ పరిస్థితులు నిందితుని యొక్క నేరాన్ని ఎత్తిచూపుతూ పూర్తి స్థాయి పరంపరను ఏర్పరుస్తాయా అనే ప్రశ్నను ట్రయల్ కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకుంది మరియు స్పష్టంగా , ఆ ప్రశ్నకు అవును అని సమాధానం ఇచ్చిన తరువాత శిక్ష విధించబడింది. ట్రయల్ కోర్టు ప్రకారం , హత్యాకాండతో నిందితుడిని ముడిపెట్టే సందర్భోచిత సాక్ష్యాలను రూపొందించడానికి ఈ క్రింది మూడు నిరూపితమైన పరిస్థితులు సరిపోతాయి:–

"1. మృతుడు చింతామన్ గేటీ ఇంట్లో ఉండగా , మృతుడు నిందితుడు రాజు పాండేతో పాటు నిందితులు నెం. 1 నుంచి 3, చింతమాన్ గేటీ ఇంటికి వచ్చి మద్యం సేవించేలా మృతుడిని ఒప్పించడంలో విజయం సాధించారు.

2. నిందితులు నెం.1 నుంచి 3 వరకు మృతుడు, మృతుడు రాజు రెండు మోటో సైకిళ్లపై చింతామన్ గేటి ఇంటి నుంచి బయలుదేరాడు.
3. ఆ తర్వాత, కొద్ది సేపటికే మృతుడు హత్యకు గురయ్యాడు."

18. నేరారోపణ అనేది సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా దోషిగా తేలిన కేసులో , ఉద్దేశం చాలా ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకుంటుందనడంలో సందేహం లేదు. నందు సింగ్ వర్సెస్ మధ్యప్రదేశ్ రాష్ట్రం (ఇప్పుడు చత్తీస్ గఢ్) [2022 SCC Online SC 1454], ఈ కోర్టు త్రిసభ్య ధర్మాసనం. 25.02.2022 నాటి తీర్పు ప్రకారం, ఈ విధంగా గమనించిన తర్వాత: –

"ప్రాసిక్యూషన్ నిరూపించాల్సిన కేసులో ఉద్దేశం ఒక్కటే కీలక లింకుగా మారుతుందని, అది లేనప్పుడు ప్రాసిక్యూషన్ కేసును విస్మరించాలని కాదు. కానీ, అదే సమయంలో, ఉద్దేశం పూర్తిగా లేకపోవడం వేరే రంగును సంతరించుకుంటుంది మరియు అటువంటి గైర్హాజరు ఖచ్చితంగా నిందితుడికి అనుకూలంగా ఉంటుంది."

ఒకదాన్ని ఆపాదించిన తరువాత ఉద్దేశ్యాన్ని నిరూపించడంలో పూర్తిగా విఫలమైనట్లే , సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా ఒక కేసులో కూడా భిన్నమైన రంగును ఇవ్వాలి మరియు ఇది ఖచ్చితంగా ప్రాసిక్యూషన్ కేసును ప్రభావితం చేస్తుంది.

19. నందు సింగ్ కేసు నిర్ణయంలో *అన్వర్ అలీ మరియు ఇతరులు v. హిమాచల్ ప్రదేశ్ రాష్ట్రం [(2020) 10 SCC 166]* కేసులో ఈ కోర్టు గతంలో ఇచ్చిన తీర్పు , ఈ ఒప్పందంతో ఉటంకించారు: –

"24. ప్రస్తుత కేసులో ప్రాసిక్యూషన్ ఉద్దేశాన్ని నిరూపించడంలో విఫలమైందని , అందువల్ల నిందితుడు నిర్దోషిగా విడుదల కావడానికి అర్హుడని నిందితుడి తరఫున వాదించినంత వరకు , ప్రాసిక్యూషన్ కేసును తిరస్కరించడానికి ఉద్దేశాన్ని రుజువు చేయకపోవడం ఒక కారణం కాజాలదన్నది వాస్తవం. సురేష్ చంద్ర బహ్రీ కేసులో ఈ కోర్టు తీర్పు కూడా నిజమే. బీహార్ రాష్ట్రం (1995 సుప్ (1) ఎస్ సిసి 80) ఉద్దేశం

రుజువైతే సందర్భోచిత సాక్ష్యాల పరంపరలో ఒక బందంను అందిస్తుంది కాని అది లేకపోవడం ప్రాసిక్యూషన్ కేసును తిరస్కరించడానికి కారణం కాదు.

ప్రస్తుత కేసులో ఉద్దేశ్యాన్ని నిర్ధారించడంలో మరియు నిరూపించడంలో ప్రాసిక్యూషన్ విఫలమైందని, అందువల్ల నిందితుడు నిర్దోషిగా విడుదలకు అర్హుడని నిందితుడి తరఫున సమర్పించినంత వరకు , ఉద్దేశ్యాన్ని రుజువు చేయకపోవడం ఒక కారణం కాదనేది నిజం. ప్రాసిక్యూషన్ కేసును తిరస్కరించండి. ఇది నిజం మరియు సురేష్ చంద్ర బహ్రీ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్ (1995 నవ్ 6 2022 SCC ఆన్‌లైన్ SC 1454 7 (2020) 10 SCC 166 (1) SCC 80) ఉద్దేశ్యం రుజువైతే , అది సందర్భోచిత సాక్ష్యాల పరంపరలో ఒక బంధాన్ని సరఫరా చేస్తుంది , కానీ అది లేకపోవడం ప్రాసిక్యూషన్ కేసును తిరస్కరించడానికి కారణం కాదు. అయితే, అదే సమయంలో, బాబు (బాబు వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ కేరళ , (2010) 9 SCC 189) లో ఈ కోర్టు గమనించినట్లుగా , సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా కేసులో ఉద్దేశ్యం లేకపోవడం నిందితులకు అనుకూలంగా మారే అంశం. 25 మరియు 26 పేరాలలో, ఇది క్రింది విధంగా గమనించబడింది మరియు నిర్వహించబడుతుంది: (బాబు కేసు, SCC పేజీలు. 200-01).

> "25. ఉత్తరప్రదేశ్ రాష్ట్రం వి. కిషన్ పాల్ (2008) 16 SCC 73) లో, ఈ కోర్టు సందర్భోచిత సాక్ష్యాల కేసులలో ప్రేరణ యొక్క ప్రాముఖ్యతను పరిశీలించి ఇలా పేర్కొంది: (ఎస్‌సిసి పేజీలు 87-88, పేరాస్ 38-39)
>
> '38. ... ఉద్దేశం అనేది ప్రాథమికంగా నిందితులకు తెలిసిన విషయం మరియు నిర్దిష్ట నేరం చేయడానికి వారిని ప్రోత్సహించిన లేదా ప్రేరేపించిన వాటిని వివరించడం ప్రాసిక్యూషన్ కు సాధ్యం కాదు.
>
> 39. సాక్ష్యాన్ని అంచనా వేయడానికి అవసరమైన పరిస్థితిగా ఉద్దేశ్యాన్ని పరిగణించవచ్చు, కానీ సాక్ష్యాలు స్పష్టంగా మరియు నిస్సందేహంగా ఉంటే మరియు పరిస్థితులు నిందితుడి నేరాన్ని రుజువు చేస్తే , ఉద్దేశం చాలా బలంగా లేనప్పటికీ అది బలహీనపడదు. ప్రత్యక్ష సాక్షుల, ప్రత్యక్ష సాక్ష్యాలు లభ్యమయ్యే

కేసులో ఉద్దేశం దాని ప్రాముఖ్యతను కోల్పోతుందని కూడా చట్టం నిర్ధారించింది, ఎందుకంటే నిందితులు ఒక నిర్దిష్ట నేరం చేయడానికి చాలా బలమైన ఉద్దేశ్యం ఉన్నప్పటికీ, ప్రత్యక్ష సాక్షుల సాక్ష్యాలు నమ్మదగినవి కాకపోతే వారిని శిక్షించలేము. అదేవిధంగా, స్పష్టమైన ఉద్దేశ్యం లేకపోయినా , ప్రత్యక్ష సాక్షుల సాక్ష్యాలు స్పష్టంగా మరియు విశ్వసనీయంగా ఉంటే , ఉద్దేశం లేకపోవడం లేదా అసమర్థత శిక్షకు అడ్డంకి కాజాలదు."

26. సందర్భోచిత సాక్ష్యాధారాల ఆధారంగా ఒక కేసులో ఉద్దేశం లేకపోవడం కూడా నిందితుడికి అనుకూలంగా ఉండే అంశమని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది. (పన్నాయార్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ టి.ఎన్. (2009) 9SCC 152 చూడుము)".

20. శివాజీ చింతప్ప పాటిల్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర [(2021) 5 SCC 626] నిర్ణయంలో అన్వర్ అలీ కేసులో (పైన పేర్కొన్న) తీర్పు నిర్ణయం ప్రస్తావించిన తరువాత న్యాయస్థానం ఈ విధంగా గమనించింది: –

"27. ప్రత్యక్ష సాక్ష్యాల విషయంలో , ఉద్దేశ్యం సంబంధితం కానప్పటికీ , సందర్భోచిత సాక్ష్యాల విషయంలో , పరిస్థితుల ప్రభాల్యాన్ని పూర్తి చేయడానికి ఉద్దేశ్యం ఒక ముఖ్యమైన బందంగా పోషిస్తుంది."

21. ఈ కేసులో , ప్రాసిక్యూషన్ ఒక ఉద్దేశం ఉందని ఆరోపించింది. 29.09.2001న ప్రాసిక్యూషన్ ప్రకారం, మృతుడు తన స్నేహితుడు పరాగ్ సుఖ్దేవ్తో కలిసి రెండవ అప్పీలులో అప్పీలుదారు సోదరుడిపై దాడి చేశాడు (సెషన్స్ ట్రయల్లో మొదటి నిందితుడు). నిందితులు PW-8 ఇంట్లోకి ప్రవేశించిన తరువాత , మొదటి నిందితుడు / చివరి అప్పీల్‌లోని అప్పీలుదారు చింతామన్ గిడ్డు గేటీ మృతుడిపై దూషణలకు దిగాడు మరియు అతని స్నేహితుడు పరాగ్ సుఖ్ దేవ్ తో కలిసి తన సోదరుడిపై ఎందుకు దాడి చేశాడని ప్రాసిక్యూషన్ కేసు కూడా ఉంది. మృతుడు అలాంటిదేమీ జరగలేదని ఖండించినప్పటికీ , మృతుడు మోసం చేశాడని , తన సోదరుడిపై దాడి చేశాడని అప్పిలదారు చెప్పడం కూడా ప్రాసిక్యూషన్ వారి కేసు. పైన పేర్కొన్న విధంగా అభియోగాలు మోపిన

తరువాత, ప్రాసిక్యూషన్ దానిని నిరూపించడంలో విఫలమైంది. ఈ నేపథ్యంలో ,ప్రాసిక్యూషన్ ఉద్దేశాన్ని నిరూపించడంలో ఘోరంగా విఫలమైందని ట్రయల్ కోర్టు సానుకూల తీర్పును వెలువరించడం గమనార్హం. ట్రయల్ కోర్టు ఈ విషయాన్ని హైకోర్టు ముందు సూటిగా లేవనెత్తినప్పటికీ, హైకోర్టు తన తీర్పులో ఆ అంశాన్ని అస్సలు పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు. హైకోర్టు వైఫల్యం ఈ అప్పీలులో ప్రత్యేకంగా తీసుకున్న అంశం. అన్వర్ అలీ కేసు (పైన పేర్కొన్న), శివాజీ చింతప్ప పాటిల్ కేసు (పైన పేర్కొన్న)లలో తీర్పు నేపథ్యంలో, సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా ఒక కేసులో ఆరోపణలు ఎదుర్కొంటున్న ఉద్దేశాన్ని నిరూపించడంలో విఫలం కావడం వల్ల కలిగే ప్రభావాన్ని బట్టి , ఆ వైఫల్యం ప్రాసిక్యూషన్ కేసును బలహీనపరిచిందని మాత్రమే భావించవచ్చు. ఈ అంశానికి కింది కోర్టులు తగిన ప్రాధాన్యం ఇచ్చి ఉండాల్సింది.

22. ఇప్పుడు, మనం ఆధారపడిన ఇతర పరిస్థితులు(లు) మరియు అవి పరిస్థితుల యొక్క పూర్తి సమూహాన్ని ఎలా ఏర్పరుస్తాయా మరియు అప్పీలుదారుని నిర్దోషిత్వం యొక్క పరికల్పనను తొలగిస్తాయా అనే విషయాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుంటాము. ఆ సందర్భంలో , అప్పీలుదారుల శిక్షను ధృవీకరించడానికి హైకోర్టు రుజువు చేసిన పరిస్థితిని ప్రధానంగా ప్రస్తావించడం సముచితం , అంటే మృతుడు అతని మృతదేహాన్ని కనుగొనడానికి ముందు అప్పీలుదారుల సహవాసంలో 'చివరిసారిగా కనిపించాడు'. దీనిని గమనించిన, హైకోర్టు చింతామన్ (PW-8), ధన్ రాజ్ (PW-10) సాక్ష్యాల నాణ్యత, స్వభావంపై ఆధారపడి ఉంటుందని అభిప్రాయపడింది.

23. తీర్పులోని 14వ పేరాలో , 'చివరిసారిగా చూసిన సిద్ధాంతం ', ఆయుధాల రికవరీ , బట్టల స్వాధీనం ఆధారంగా సాక్ష్యాధారాలను ప్రస్తావించిన తరువాత హైకోర్టు ఈ క్రింది రెండు భౌతిక పరిస్థితులు అవసరమైన సమూహాన్ని పూర్తి చేస్తాయని పేర్కొంది, అవి: –

"(ఏ) సంఘటన జరిగిన రోజు సాయంత్రం 4 గంటల సమయంలో మృతుడు రాహుల్ తో పాటు నిందితులంతా చింతామన్ (PW -8) ఇంట్లో ఉన్నారు.
(బి) ఘటన జరిగిన రోజు సాయంత్రం 5 గంటల ప్రాంతంలో చింతామన్ ఇంటి నుంచి ఫిర్యాదుదారులతో కలిసి బయలుదేరిన రాహుల్ రెండు గంటల్లోనే భండారా నగరానికి దూరంగా 10 కిలోమీటర్ల దూరంలో రోడ్డు పక్కన కత్తిపోట్లతో రాహుల్ మృతదేహం కనిపించింది. మృతుడు రాహుల్ కు అప్పీలుదారులతో తప్ప మరెవరితోనైనా శత్రుత్వం ఉన్నట్లు చూపించడానికి ఏదీ నమోదులో లేదు మరియు , అది లేకపోతే మృతుడిపై మరెవరైనా దాడి చేసి , అనేక మంది గాయాలకు కారణమయ్యే అవకాశాలను పూర్తిగా కొట్టిపారేయలేమని అన్నారు."

24. తీర్పులో (ఎ) ప్రస్తావించిన భౌతిక పరిస్థితులకు సంబంధించి , పైన పేర్కొన్న విధంగా , హైకోర్టు పేర్కొన్నది సాక్ష్యాల బరువుకు పూర్తిగా విరుద్ధం. PW-8 యొక్క సాక్ష్యాలను PW-10 తో పోల్చినప్పుడు ఈ పరిస్థితి తెలుస్తుంది. సంఘటన జరిగిన రోజు సాయంత్రం 04.00 గంటల సమయంలో, మృతుడు రాహుల్ పుండ్లిక్ మెష్రామ్ మరియు అప్పీలుదారులందరూ చింతామన్ (PW-8) ఇంట్లో ఉన్నారని అందులో పేర్కొన్నారు. సందర్భోచిత సాక్ష్యాధారాలపై ఆధారపడిన ఒక కేసులో, 'చివరిగా చూసిన ' సిద్ధాంతాన్ని పరిస్థితుల సమూహంలో బంధంగా గా నమ్ముతారు , మృతుడు చివరిసారిగా నిందితుడితో కనిపించిన సమయానికి సంబంధించిన సాక్ష్యాలను నిశ్చయంగా రుజువు చేయాలి, ఎందుకంటే మృతదేహాన్ని కనుగొనే సమయానికి దగ్గరగా ఉన్నప్పుడు నిర్దోషిత్వాన్ని నిరూపించే బాధ్యత నిందితుడిదే అవుతుంది. నిస్సందేహంగా, చింతామన్ (PW-8) చేత పదవీచ్యుతుడైన దానిలో పైన పేర్కొన్న ప్రకటనకు భిన్నంగా , సంఘటన జరిగిన రోజు సాయంత్రం 05.00 గంటలకు, మృతుడు తన ఇంటికి వచ్చి, ఆపై ఒక గ్లాసు నీరు అడిగాడు మరియు ఆ తర్వాత , రాజు పాండే (మరణించిన నిందితుడు నెం. 4)తో పాటు అతనికి కేవలం తల ఊపిన పరిచయం ఉన్న మరో ముగ్గురు వ్యక్తులు ఇంటికి వచ్చారు. ఆ తర్వాత రాజు పాండే మృతుడిపై అసభ్య పదజాలంతో దూషించడం ప్రారంభించాడని ఆయన వాంగ్మూలం ఇచ్చారు. నిందితుడు నెం.1

సోదరుడిపై, అతని స్నేహితుడు శ్రీ పరాగ్ సుఖ్ దేవ్ తో కలిసి దాడి చేసినందుకు రాజు పాండే మృతుడిపై దూషణలు చేశాడని ప్రాసిక్యూషన్ కేసును ట్రయల్ కోర్టు మరియు హైకోర్టు రెండూ గమనించాయి. అయితే PW-8 మౌఖిక సాక్ష్యాన్ని స్కాన్ చేస్తే నిందితుడు నెం.1 సోదరుడిపై దాడి చేసినందుకు రాజు పాండే మృతుడిపై దూషణలు చేశాడని అతను సాక్ష్యం చెప్పలేదని తెలుస్తుంది. సహజంగానే, పరాగ్ సుఖ్ దేవ్ అనే పేరును కూడా ఆయన ప్రస్తావించలేదు. అలాగే , తన ఇంట్లో గంజాయి విక్రయాలు , గంజాయి లభ్యతను అతను నిర్ద్వంద్వంగా ఖండించినట్లు తెలుస్తుంది. రాజు పాండే, నిందితుడు నెం.1 ఒక్కరే తన ఇంటి చపారీకి వచ్చారని , మిగిలిన ఇద్దరు నిందితులు తన ఇంటి ఆవరణలో నిల్చున్నారని చెప్పారు. PW-8 ప్రకారం సాయంత్రం 6 గంటల సమయంలో నిందితుడు రాజు పాండే , మృతుడు ఇంటి నుంచి వెళ్లిపోయారు. అయితే , తీర్పులోని 14వ పేరాలో 'అ'గా పేర్కొన్న భౌతిక పరిస్థితిలోని ప్రకటన ధన్ రాజ్ (PW-10) మౌఖిక సాక్ష్యంపై ఆధారపడి ఉందని స్పష్టమవుతోంది. సాయంత్రం 04.00 గంటలకు ఎస్.టి.స్టాండ్ నుండి ఇంటికి తిరిగి వస్తుండగా చింతామన్ (PW-8) ఇంటి వద్ద రెండు మోటారు సైకిళ్లు నిలిపి ఉండటాన్ని తాను చూశానని, చింతామన్ ఇంటి వద్ద 4 నుండి 5 మంది కూర్చున్నారని , ఆ సమయంలో 2 మరియు 3 నంబర్లు నిందితులుగా ఉన్నారని PW-10 సాక్ష్యం చెప్పింది. అతనికి ముఖం ద్వారా తెలుసు మరియు పాండే అనే ఒక వ్యక్తి అక్కడ ఉన్నాడు. తాను, పాండే, ఇతర నిందితులు ఆ ఇంట్లో ఉన్నప్పుడు చింతామన్ ఇంట్లో మృతుడు ఉన్నాడని PW-10 సాక్ష్యం చెప్పకపోవడం గమనార్హం. సహజంగానే, తన మౌఖిక వాంగ్మూలంలో పాండే మృతుడిపై దూషణలు చేయడం గురించి ఏమీ చెప్పలేదు. ఆయన మౌఖిక సాక్ష్యంలోని మరో కోణం ఏమిటంటే , చింతామన్ ఇంటి వెనుక నివసిస్తున్న గర్భిణీ బాలిక గుర్తింపు గురించి పాండే అడిగిన ప్రశ్నకు అతను సాక్ష్యం ఇచ్చాడు. ఆ అమ్మాయి గురించి తనకేమీ తెలియదని చింతామన్ పాండేకు చెప్పాడని , ఆ తర్వాత పాండే ఆమె గురించి అడిగాడని ఆయన చెప్పారు. ఆమె గురించి తనకేమీ తెలియదని చెప్పడంతో PW-10 వాంగ్మూలం మేరకు అక్కడి

నుంచి వెళ్లిపోవాలని పాండే కోరాడు. ఈ సందర్భంగా PW-10 తన సాక్ష్యంలో ఈ అంశాన్ని ప్రస్తావించకపోవడం గమనార్హం. ఇది PW-10 ద్వారా మెరుగైన పాఠభాగం అని ట్రయల్ కోర్టు గుర్తించిన మాట వాస్తవమే. ఏదేమైనా, PW-10 యొక్క మౌఖిక సాక్ష్యం నుండి వెల్లడైన వాస్తవం ఏమిటంటే, సంఘటన జరిగిన రోజు సాయంత్రం 04:00 గంటల తర్వాత చింతామన్ (PW-08) ఇంటి వద్ద రాజు పాండే మరియు ఇక్కడ పిటిషనర్లతో సహా నిందితులు కనిపించారు మరియు PW-8 ఇంట్లో మృతుడు ఉన్నట్లు అతను మాట్లాడలేదు. PW-8 ఇంటి వెనుక నివసిస్తున్న గర్భిణి గురించి రాజు పాండే తనతో పాటు PW-8ను అడిగి తెలుసుకున్నారు. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 161 కింద మృతుడిపై నిందితుడు రాజు పాండే వేధింపులకు పాల్పడిన విషయాన్ని PW-8 తన వాంగ్మూలంలో పేర్కొనలేదని రికార్డులో ఉన్న సాక్ష్యాధారాలు స్పష్టం చేస్తున్నాయి. అన్నింటికీ మించి , ఆ దురదృష్టకరమైన రోజున సాయంత్రం 04:00 గంటల నుండి 06:00 గంటల మధ్య కాలంలో PW-10 తన నివాసంలో ఎప్పుడైనా ఉందని PW-8 పేర్కొనలేదు.

25. పైన పేర్కొన్నది , PW-8, PW-10 మౌఖిక సాక్ష్యాల నుండి లభించిన వాస్తవిక స్థితి అయినప్పుడు, PW-8 మరియు PW-10 యొక్క సాక్ష్యాల నాణ్యత మరియు స్వభావంపై 'చివరిసారిగా చూసిన ' పరిస్థితి ఒక ముఖ్యమైన పరిస్థితి అని , దాని రుజువు ఆధారపడి ఉంటుందని గౌరవ హైకోర్టు వ్యాఖ్యానించింది. PW-10 యొక్క సాక్ష్యం PW-8 యొక్క సాక్ష్యాలను బలపరుస్తుందా అనే ప్రశ్నకు సమాధానం ఇవ్వడానికి తీవ్రమైన పరిశీలన. అలాగే, మొత్తం పరిస్థితులలో, PW-8 యొక్క ఏకైక మౌఖిక సాక్ష్యం మృతుడి సాంగత్యంలో చివరిసారిగా చూసిన మృతుని వాస్తవికతను నిశ్చయంగా రుజువు చేస్తుందా అనే ప్రశ్నను కింది న్యాయస్థానాలు జాగ్రత్తగా పరిశీలించాలి. పైన పేర్కొన్న విధంగా, PW-8, PW-10 సాక్ష్యాలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించినపుడు , ప్రాసిక్యూషన్ నిందితుల నేరాన్ని రుజువు చేయడానికి సందర్భోచిత సాక్ష్యాలపై మాత్రమే ఆధారపడుతుందనే వాస్తవాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకొని ట్రయల్ కోర్టు మరియు హైకోర్టు రెండూ ఆ

పనిని సక్రమంగా నిర్వహించడంలో విఫలమయ్యాయని మేము భావించవలసి ఉంటుంది. మా అభిప్రాయం ప్రకారం , PW-10 యొక్క సాక్ష్యాలు PW-8 యొక్క సాక్ష్యాలను ధృవీకరించడంలో విఫలం కావడమే కాకుండా, దానిని అనుమానపు నీడలో ఉంచుతాయి. అందువల్ల, మా అభిప్రాయం ప్రకారం, PW-8 యొక్క సాక్ష్యాధారాలు PW-10 యొక్క సాక్ష్యాల నుండి ధృవీకరించబడతాయి మరియు ఆ కోణంలో , మృతుడు చివరిసారిగా నిందితుడితో కనిపించాడని రుజువు చేయడంలో ప్రాసిక్యూషన్ నిర్ణయాత్మకంగా విజయవంతమైందని ట్రయల్ కోర్టు ముగింపుతో ఏకీభవిస్తూ , గౌరవనీయ హైకోర్టు తప్పుగా పేర్కొంది.

26. పైన పేర్కొన్న పరిస్థితి, ప్రాసిక్యూషన్ ఆరోపించినట్లుగా సంబంధిత సమయంలో PW-8 యొక్క ఇంట్లో మృతుడు మరియు నిందితులు/దోషుల కలయికను నిశ్చయంగా నిర్ధారించడానికి అతని ఏకైక సాక్ష్యం అసాధ్యమైనదా మరియు మచ్చలేనిది కాదా అని తెలుసుకోవడానికి పైన పేర్కొన్న పరిస్థితి PW-8 యొక్క సాక్ష్యాలను క్షుణ్ణంగా స్కాన్ చేయవలసి వచ్చింది. ఈ నేపథ్యంలో, PW-8 ఇల్లు గంజాయి తాగేవారికి కేంద్రంగా ఉందని ప్రాసిక్యూషన్ కేసు సూచించడం గమనార్హం. అయితే, గంజాయి వ్యాపారంతో తనకు ఎలాంటి సంబంధం లేదని PW-8 నిర్ద్వంద్వంగా ఖండించింది. అందువల్ల, ఇది ఇప్పటికీ వ్యక్తులను ఎందుకు ఆకర్షి స్తాయి మరియు ఆకర్షిస్తుంది అనేది ప్రశ్న ? ప్రాసిక్యూషన్ కేసును విశ్వసించాల్సి వస్తే , చనిపోయినవారు, నిందితులు/దోషులు, PW-10 అందరూ ఆ సమయంలో PW-8 ఇంటికి రావడానికి కారణమేమిటి ? స్పష్టంగా, ఆ లెక్కన సూచిక మెటీరియల్ లేదు. మృతుడు ఉన్నాడని తెలియగానే అప్పిలదారులతో సహా నిందితులు అక్కడికి చేరుకోవడం ప్రాసిక్యూషన్ వ్యవహారం కాదని స్పష్టం చేశారు. ప్రాసిక్యూషన్ కేసు ప్రకారం , మృతుడు తన స్నేహితుడితో కలిసి తన లూనా మోపెడ్ లో PW-8 ఇంటికి చేరుకున్నాడు మరియు పార్క్ చేసిన వాహనం వద్ద స్నేహితుడిని వదిలి లోపలికి వెళ్ళాడు. మృతుడితో తనకు స్నేహం ఉందని PW-8 చెప్పలేదని, సీటులో కూర్చున్న మృతుడు తనకు తెలుసునని , ఒక గ్లాసు నీళ్లు కావాలని మృతుడు

అడిగినంత మాత్రాన వాంగ్మూలం ఇచ్చాడని చెప్పారు. ఆ తర్వాత కొద్దిసేపటికే రాజు పాండేతో పాటు తనకు పరిచయమున్న మరో ముగ్గురు అతని ఇంటికి వచ్చారు. ఆ తర్వాత రాజు పాండే మృతుడిపై అసభ్య పదజాలంతో దూషించాడని , ఆ తర్వాత తాను ఏ తప్పూ చేయలేదని మృతుడు వాదించాడని PW-8 పేర్కొంది. ఇంతకు ముందు చెప్పినట్లుగా, రాజు పాండే మృతుడిపై దూషించిన చర్య సిఆర్పిసి సెక్షన్ 161 , కింద నమోదు చేయబడిన PW-8 యొక్క మునుపటి వాంగ్మూలంలో నమోదు చేయబడలేదని ఆధారాలు లభించాయి. అన్నింటికీ మించి , PW-8 కోర్టు ముందు ఇచ్చిన వాంగ్మూలంలో, రాజు పాండే తన సోదరుడిపై మృతుడు మరియు అతని స్నేహితుడు పరాగ్ సుఖ్ దేవ్ చేసిన దాడి కారణంగా దూషించాడని సూచించడానికి కూడా ఏమీ చెప్పలేదు. అలాంటప్పుడు, మృతుడు రాహుల్ హత్యకు ఈ ఘటనే కారణమని ఎలా , ఏ కారణంతో ఆరోపించారు ? కోర్టులో ప్రాసిక్యూషన్ కేసులో భాగంగా ఈ కథను ఎవరు ప్రవేశపెట్టారు. PW-10 ఆ మేరకు మాట్లాడిందని ఖచ్చితంగా చెప్పలేము , ఎందుకంటే, అతని సాక్ష్యం ప్రకారం PW-8 యొక్క ఇంట్లో నిందితులు / దోషులు కనిపించినప్పుడు మృతుడు ఉన్న విషయం గురించి కూడా మాట్లాడలేదు.

27. నమోదులో ఉన్న సాక్ష్యాల నుండి వెల్లడైన మరో అంశం ఏమిటంటే , PW-10 ప్రకారం సంఘటన జరిగిన రోజు సాయంత్రం 04:00 గంటల తర్వాత PW-8 ఇంట్లోకి ప్రవేశించినప్పుడు, రాజు పాండే మరియు ఇతరులు అక్కడే ఉన్నారు మరియు రాజు పాండే PW-8 ఇంటి వెనుక నివసిస్తున్న గర్భిణీ బాలిక గురించి అడిగారు. PW-10 ప్రకారం , రాజు పాండే PW-8 కు కూడా ఇదే విషయాన్ని అడిగారు మరియు వారిద్దరూ అలాంటి అమ్మాయి గురించి తమకు తెలియదని వెల్లడించారు, తరువాత రాజు పాండే PW-10 ను అక్కడి నుండి వెళ్లిపోవాలని కోరాడు , ఆపై అతను అక్కడి నుండి వెళ్లిపోయాడు. ఒకవేళ మృతుడి కంటే ముందే ఇతరులతో కలిసి అక్కడికి చేరుకున్నాడనేది నిజమైతే , అలాంటి అమ్మాయిని వెతుక్కుంటూ అతను ఎందుకు కోపగించుకున్నాడో /నిరాశ చెందాడో తెలుసుకుని PW-10ని అక్కడి నుంచి వెళ్లిపోవాలని కోరాడు.

PW-10 ఉనికి గురించి , రాజు పాండే చేసిన అటువంటి ప్రశ్న గురించి కూడా PW-8 మాట్లాడలేదు.

28. పై కారణాలు , పరిస్థితుల దృష్ట్యా , ఈ కేసులో 'చివరిసారిగా చూసిన సిద్ధాంతాన్ని ' అప్పిలదారులకు వర్తింపజేయడానికి PW-8 యొక్క ఏకైక సాక్ష్యంపై ఆధారపడటం సురక్షితం కాదు, ముఖ్యంగా PW-8 ప్రకారం, అతనికి వారితో పరిచయం మాత్రమే ఉంది.

29. అందువల్ల, సంక్షిప్తంగా, PW-8 చింతామన్ నుండి వెలువడిన చివరి చూసిన సంస్కరణ యొక్క ఖచ్చితత్వం సందేహాస్పదంగా మారుతుంది , ముఖ్యంగా ఇక్కడ అప్పిలదారులకు వ్యతిరేకంగా. ఇంతకు ముందు గమనించినట్లుగా , వాస్తవంగా, PW-8 మరియు PW-10 యొక్క మౌఖిక సాక్ష్యాలు చివరిగా చూసిన వాటి గురించి భిన్నంగా ఉన్నాయి మరియు ఇది ఇంతకు ముందు పేర్కొన్న కారణాల వల్ల అసంపూర్తిగా మారుతుంది. ఆరోపణలు ఎదుర్కొంటున్న ఉద్దేశాన్ని నిరూపించడంలో ప్రాసిక్యూషన్ ఘోరంగా విఫలమైందని మేము కనుగొన్నాము. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో , మృతుడు హత్యాకాండకు గురైనప్పటికీ , కింది కోర్టులు సేకరించిన మిగిలిన సందర్భోచిత సాక్ష్యాలు రాహుల్ పుండ్లిక్ మెష్రామ్ హత్యలో అప్పిలదారుల ప్రమేయాన్ని ఎత్తిచూపాయని చెప్పలేం. ఆ తర్వాత అప్పీలులో అప్పిలదారు అభ్యర్థన మేరకు ఆయుధాన్ని , దుస్తులను స్వాధీనం చేసుకోవడం కూడా నిర్ద్వంద్వంగా చెప్పలేమని , వారి రికవరీకి పంచ్ సాక్షులు కూడా ప్రాసిక్యూషన్ కు మద్దతు తెలపలేదన్నారు. మా దృష్టిలో , ప్రాసిక్యూషన్ ఆధారపడిన మరియు దిగువ కోర్టులు రుజువు చేసిన మిగిలిన పరిస్థితులు అప్పిలదారుల నేరాన్ని తప్పుగా సూచించవు.

30. అందువలన, మా దృష్టిలో , పైన పేర్కొన్న పరిస్థితులలో , అప్పీలుదారుల యొక్క నేరారోపణను కొనసాగించడం సురక్షితం కాదు ; అందువలన, మేము వారికి సందేహం యొక్క ప్రయోజనాన్ని

అందిస్తాము. దీని ప్రకారం , మేము అప్పీలుదారులను నిర్దోషులుగా విడుదల చేయాలని ఆదేశిస్తున్నాం. హైకోర్టు తీర్పులు , ఆదేశాలతో పాటు సెషన్స్ కోర్టు తీర్పులను సైతం బేఖాతరు చేస్తూ అప్పీళ్లను అనుమతిస్తున్నారు. అప్పీలుదారులు అమలు చేసిన బెయిల్ బాండ్లు నిర్వీర్యమయ్యాయి.

(అజయ్ రస్తోగి, న్యాయమూర్తి)

(సి టి రవికుమార్, న్యాయమూర్తి)

న్యూఢిల్లీ;
మార్చి 15, 2023.